

Lausunto

10.11.2021

Asia: VN/21126/2021

Hallituksen esitysluonnos työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaolosäännöksen ja lain siirtymäsäännöksen muuttamisesta ja eräiden muiden lakien muuttamisesta ja täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite Lausuntopyyntö 30.9.2021 VN/21126/2021

Asia TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN KUNTAKOKEILUSTA ANNETUN LAIN VOIMASSAOLOSÄÄNNÖKSEN JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSEN MUUTTAMINEN JA ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMINEN JA TÄYDENTÄMINEN

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 30.9.2021 lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta, jolla ehdotetaan muutettavaksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020, kuntakokeilulaki) 23 §:n voimassaolosäännöstä ja 24 §:n siirtymäsäännöstä.

Lisäksi esitetään muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 9 luvun 1 §:n väliaikaisesti muutetussa muodossaan voimassa olevan 3 momentin voimassaoloa ja työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun väliaikaisesti voimassa olevan 13 a §:n voimassaoloa.

Maaliskuun 2021 alussa voimaan tullut kuntakokeilulaki on nykysäännöksiin voimassa 30.6.2021 saakka. Tarve kuntakokeilulainsäädännön voimassaolon jatkamiselle aiheutuu Marinin hallituksen puoliväliriihessä 29.4.2021 tekemästä päätöksestä siirtää TE-palvelut kunnille vuoden 2024 aikana.

Kuntakokeilulain sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutokset tulisivat voimaan 1.7.2023 lukien ja ehdotetut voimassaolon muutokset jatkuisivat 31.12.2024 saakka.

Työttömyysturvalakia koskevan muutoksen voimaantulo olisi 1.1.2024 lukien ja jatkuisi 30.6.2025 saakka.

Hallituksen esityksestä ei ole pyydetty henkilöstöä edustavilta järjestöiltä lausuntoja. Koska hallituksen esitys liittyy olennaisella tavalla TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa työskentelevien jäsentemme asemaan, Ammattiliitto Pro on tutustunut hallituksen esitysluonnokseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset

Kuntakokeilulain voimassaoloa esitetään jatkettavaksi 31.12.2024 asti. Tarkoituksena on välttää tarpeettomat asiakkaiden ja henkilöstön siirrot valtion ja kunnan välillä. Kuntakokeilun jatkamisella halutaan myös varmistaa työllisyyden hoidon palvelumallien kehittäminen vuosien 2023-2024 aikana ennen kuin järjestämisvastuu siirtyy pysyvästi kunnille.

Prolla ei ole keskeisiin ehdotuksiin huomautettavaa.

Vaikutukset

Kuntakokeilujen jatkaminen ehdotetulla tavalla aiheuttaa vuodessa noin 4 019 000 euron lisäkustannuksen valtiolle. Kuluista perustietotekniikan osuus on noin 1 120 000 euroa, järjestelmäkustannusten noin 2 400 000 euroa ja henkilöstökulujen noin 280 000 euroa. Lisäksi kokeilujen laillisuusvalvonnasta muodostuisi vuodelle 2023 65 000 euron ja vuodelle 2024 130 000 euron lisämeno aluehallintovirastojen toimintamenoihin (momentti 28.40.01).

Kokeilukunnilta on edellytetty omarahoitusosuutta, joka on 15 % kunnan vuonna 2018 maksamasta työmarkkinatukiosuudesta per vuosi.

Koska kunnat vastasivat laiskasti työ- ja elinkeinoministeriön erilliseen kyselyyn, ei kuntakokeilulain voimassaolon jatkamisesta kunnille aiheutuvia kustannuksia ole kyetty arvioimaan.

Hallituksen esityksen nykytilan arviossa sivulla 6 alaluvussa 2.2.3 Kuntien oma henkilöstöresurssi todetaan, että TE-toimistosta siirtyneen resurssin (yhteensä 1121 henkilötyövuotta, reilu kolmannes kaikista resursseista ja noin 50 %:a henkilöasiakaspalveluunresursseista) lisäksi lähtökohta on ollut, että kokeilukunnat kohdentavat merkittävästi resursseja kokeilujen toimeenpanoon. Puoli vuotta kokeilun käynnistymisen jälkeen näyttää siltä, että osa kunnista hoitaa tehtäviä ensisijaisesti valtiolta siirtyneellä resurssilla. Pron kiinnittää vakavasti huomiota kuntien omarahoitusosuuden

toteutumiseen ja vastuunkantoon resursseista. Sekä asiakkaiden palvelujen turvaamisen että henkilöstön asiakaskuormituksen kohtuullistamiseksi on kunnat saatava hoitamaan oma osuutensa. Vastuuta ei voi väistää vetoamalla kunnalliseen itsehallintoon tai palvelumalliin kokeilulainsäädännössä jätetyllä liikkumavaralla. Kyse on viime kädessä koko TE-palvelut 2024 uudistuksen uskottavuudesta (järjestämisvastuun siirto) ja ylipäänsä pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin siirtymisen edellytyksistä.

Hallituksen esityksen sivulla 9 kuvataan asiakasmääriä ja niiden kehitystä. Kokeilujen tilanne on asiantuntijakohtaisten asiakasmäärien osalta kaksijakoinen: osassa on päästy alle 100 asiakkaaseen ja osassa asiakkaita on yli 200. Kuormituksen suuruuden kerrotaan riippuvan pitkälti siitä, kuinka paljon kokeilu on panostanut omaa resurssia asiakaspalveluun. Pro on erittäin huolissaan sekä TE-toimistoissa että kuntakokeiluissa työskentelevän henkilöstön jaksamisesta. Henkilöstön on selvittävä sekä perustehtävistään että oltava motivoituneena mukana palvelumallien kehittämistyössä. Työllisyyden hoidon kokonaisuuden osalta on vastikään toteutettu tai valmisteilla lukuisia muita uudistushankkeita ja säädösmuutoksia, jotka enemmän tai vähemmän vaikuttavat käytännön työn tasolla. Vaikka lisäresursseja työvoimapalveluihin on hallituksen päätöksin saatu, on tehtävien, asiakasmäärien ja resurssien välistä suhdetta seurattava tarkoin ja oltava valmius tarvittaviin lisäpanostuksiin.

Vaikka kuntakokeilujen jatkamiseen liittyvä yhteistoiminta hoidetaan TE-toimistojen ja kuntien henkilöstön osalta omassa prosessissaan, on tarpeen varmistaa mahdollisimman yhdenmukaiset sisällöt ja käytännöt, jotta henkilöstöä ei aseteta näiltä osin ainakaan tarpeettomasti eriarvoiseen asemaan.

Seuranta

Kokeilun arviointia varten tilattu tutkimushanke julkistaa ensimmäisen väliraporttinsa marraskuun 2021 aikana ja loppuraporttinsa vuoden 2023 syksyllä. Onko suunniteltu aikataulu järkevä ja perusteltu, kun kokeilun voimassaoloa ollaan jatkamassa vuoden 2024 loppuun?

Huomiot kuntakokeilujen nykytilasta ja kehittämistarpeista

Vaikka lausuntopyyntö koskee kokeilulainsäädännön jatkamista, on tässä yhteydessä tarpeen nostaa esille kokeilujen nykytilasta henkilöstöltä saatu palaute.

Tiivistys palautteesta alla:

Kuntakokeiluissa ei edelleenkään tunnisteta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten tehtävien kokonaisuutta. Kuntien omassa panostuksessa vallitsee epäsuhta. Kuntakokeilussa korostuu asiakkaiden ohjaaminen kunnan ja kunnan rahoittamiin sekä ESR-hankkeina rahoitettuihin palveluihin. Voimakas hankeohjaus voi johtaa arvioinnin vääristymiin tarkasteltaessa kokeilun tuloksia ja kunnan omaa panostusta. Vähenevä ohjaus paikallisiin TE-palveluihin saattaa aiheuttaa myös työllisyyden hoitoon kohdistettujen yhteiskunnan varojen tyhjäkäyntiä.

Työvoimapalvelujen uudistuksissa ja julkisessa keskustelussa on keskitytty henkilöasiakkaitten palveluihin. Kokonaisuus ja samalla kokonaisuudenhallinta ontuu ja toiminnan koordinoimattomuus näkyy sekä henkilö- että yritysasiakkaille ja laajalle yhteistyöverkostolle. Julkisuudessa on häiritsevällä tavalla edelleen vastakkainasettelua (kunta-valtio), joka ei ole omiaan edesauttamaan uudistuksen onnistumisessa. Sillä on myös vaikutusta henkilöstön mielialaan. Viestinnässä on keskityttävä kuvaamaan työvoimapalvelujen kokonaisuus selkeästi kaikille asiakkaille.

Työvoimapalvelujen siirtyessä kuntiin on perustuslain 2. lukuun kirjattujen perusoikeuksien toteutuminen koko maassa oltava edelleen keskeinen lähtökohta.

Osaavaa henkilöstöä hakeutuu muihin tehtäviin sekä TE-toimistoista että kuntakokeiluista. Rekrytoinnit ovat edelleen kesken ja jatkuva perehdyttäminen vaatii voimavaroja. Koko tehtäväsisältöön perehtyminen on kuukausien ja jopa vuosien oppimisprosessi.

Kuntien ja valtion työkalttuureissa on eroja, joihin on pureuduttava, jotta päästään rakentamaan uutta kulttuuria - yhdessä. Suuret odotukset, osin kasvavien asiakasmäärien paine ja kahden kulttuurin välisten erojen yhteensovittaminen on haaste myös esimiestyölle ja johtamiselle. Myös esimiestyössä tarvitaan tukea ja osaamisen vahvistamista.

Käytännön työssä esille nouseviin ongelmiin ja kehittämistarpeisiin on pyrittävä vastaamaan välittömästi ja kentältä tuleviin viesteihin suhtauduttava vakavuudella, jotta henkilöstön motivaatio uudistusten toteuttamisessa säilyy ja työvoimapalvelut ovat haluttu työtehtävä jatkossakin. Kokeileminen ei voi olla jatkuvaa, vaan palvelut on saatava toimimaan tässä ja nyt. Oppivan ja kehittyvän organisaation merkki on myös se, että kyetään hyödyntämään hyväksi havaittua ja jo kertaalleen opittua.

Niko Simola

Sari Jokikallas

Johtaja

Sopimusalavastaava/asiantuntija

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry

